

مراجع تقلید، علما و شرکت اسلامیة

۲۸

تحریم منسوج فرنگی و کاربرد اقمشه بافندگان وطنی (در قالب شرکت اسلامیة) به تدریج تبدیل به یک جریان و حرکت عمومی در سراسر کشور می شود و موج آن به نجف اشرف رسیده، مراجع بزرگ شیعه به حمایت عملی از آن برمی خیزند.

پس از گسترش اقدامات شرکت اسلامیة و رسیدن منسوجاتش به نجف اشرف، آنجا را نیز شور و هیجانی فرا می گیرد. علما به ترویج آن می پردازند. طی مجالس جشن و سرور سخنرانی اقمشه شرکت نیز عرضه و مورد استقبال مردم قرار می گیرد. گزارش یکی از این مجالس را که طی مکتوبی در جبل المتین آمده، مرور می کنیم:

«... روز عید مبعث در نجف اشرف، خانه حاجی عبود شلاش رئیس التجار، جمعی کثیر از علمای اعلام و از تجار محترم که اسامی بعض آنان ذیلاً نگارش یافته، مدعواً حضور به هم رسانیده، اجناس و اقمشه اسلامیة را که به تازگی آورده بودند، حاضر کردند. جناب حاجی شیخ محسن واعظ عراقی که مردی فاضل و اهل منبر و در واقعه از ذوات معتنمه می باشد، بالای منبر رفته پس از خطبه فصیحة بلیغه تقریری مشتمل بر حرمت اقمشه خارجی و در استحباب

شرکت اسلامیة، نام شرکتی تجاری بود که توسط علما و تجار پایه گذاری گردید تا در ادامه نهضت و حرکت تحریم به خودکفایی ملی و استغنا از خارجی بپردازد.

پس از قیام پیروز تنباکو و بروز فواید بی شمار آن، دو مجتهد اصفهانی، حاج آقا نورالله و آقا نجفی به این فکر می افتند که علاوه بر تحریم کالاها و منسوجات خارجی می توان امکانات داخلی را جهت تولید بسیج نموده و با ابتکار ایرانی به تولید منسوجات پرداخته و ملت را برای حمایت از آن تشویق کرده، تحریم کالاهای بیگانه را تحقق بخشید. بویژه که در آن دوران اساس تجارت، دلالتی تجار از اجناس فرنگی بوده. به قول حاج آقا نورالله، بازرگانان، عمال خارجی شده و فرّ و جلال فریبنده مغرب زمین از طریق کالاها در ایران جلوه گری می کرده است. در چنین زمانی شرکت اسلامیة در اصفهان تأسیس می شود و بتدریج حوزه عمل خود را به سایر شهرها و سپس به کشورهای خارجی گسترش می دهد. و تولیداتش همه جا را فرا می گیرد به حدی که روزنامه ها و نمایندگان انگلیس، رشد آن را سکنه به منافع انگلیس در کلیة منطقه خلیج فارس اعلام می نمایند.^۱

مصنوعه اسلامیة مقدم و به صدور امر ملوکانه در مساعادت این مطلب مهم وزرای عظام و اولیاء فخام دولت ابد مدت را مقتخر فرمایند. و بر عموم رعایا و قاطبه مسلمین لازم و به مقتضای الناس علی دین ملوکهم تاءسی و متابعت نمایند و خلع لباس ذلت را از خود بلبس لباس عزت البسه اسلامیة صاحب شرع را خوشنود دارند (کهن جامه خویش پیراستن به از جامه عاریت خواستن).
«الحقیر الجانی محمدکاظم الخراسانی»^۴
شایسته است که در این بخش نمونه‌هایی از مکتوبات علمای اعلام در زمینه شرکت اسلامیة را نقل نماییم تا فراگیری حوزه عمل شرکت و تأیید و حمایت زعمای اسلام از آن بیشتر مشخص شود.

سواد دست خط آیت الله العظمی آقای سید محمد کاظم حجت الاسلام یزدی

«بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله على ما انعم وله الشكر بما اللهم
وصلى الله على سيدنا محمد وآله وسلم، فوايد
و منافع و عوايد اين انتظام، کمال وضوح دارد.
حسن اين نظم از بيان مستغنی است. بسی شایسته
و مناسب و به موقع و محل است که عموم مؤمنین
و کافة متدینین از هر صنف و هر نوع هر یک به
قدر مقدور و بودجه میسر در تشیید اساس و ترویج
این امر مهم اهتمام تمام و بذل جهد و صرف
همت نمایند. و مهمما مکن از البسه واقمشة خارجه
متحرز باشند. بلکه سزاوار این است که در سایر
جهات حرکات و سکنات و کیفیات لباس و طعام
و شراب و گفتار و کردار از وضع و طرز کفار خود را
برحذر و برکنار دارند.

قال الصادق (صلوات الله عليه) اوحى الله تعالى
الى نبي من انبيائه قل للمؤمنين لا تلبسوا لباس
اعداي ولا تطعموا مطاعم اعداي ولا تسلكوا
مسال اعداي فتكونوا اعداي و كما هم اعداي
ان الله لا يغير ما بقوم حتى يغيروا ما بانفسهم .
حررة الاحقر محمد كاظم الطباطبائي.»^۵

استعمال امتعة داخله از قراری که مرقوم است بیان فرمودند. الحق جای سرکار خیلی سبز بود که وجد و سرور علمای اعلام و مسابقت آنها را در اختیار نمودن امتعه و خریداری ایشان را مشاهده فرمایید. در غیر آن مجلس هم در رواق مطهر در محضر عموم نیز جناب مشارالیه، مردم را ترغیب به استعمال تبرک از ورود منسوجة وطنیه نمود... امید است روز به روز بر ترقی امتعة اسلامیة و رغبت دینداران به استعمال منسوجات وطنیه افزوده گردد.»^۲
و سپس متن سخنان خطیب را نقل نموده در پایان می نویسد:

«پس از اتمام بیانات وافیه و کافیه مزبوره، تمام اهل مجلس با کمال خوشحالی، منسوجات حاضره را اختیار فرموده و به مسابقت از دست یکدیگر می ربودند. اولاً علمای اعلام به جهت حضرت حجة الاسلام آقای صدر اصفهانی و... آخوند ملا محمد کاظم خراسانی و... حاجی میرزا فتح الله شریعتمدار نمازی و... آقا سید کمال الدین بهبهانی طهرانی و... آقای میرزا عبدالحسین مدرّس اصفهانی و... آقا شیخ محمدرضا نوة حاجی شیخ محمد باقر اصفهانی که حاضر در مجلس بودند، هر کدام سهمی از منسوجات وطنیه اختیار و با همراهان خود و با ذکر سلام و صلوات روانة صحن مطهر گردیدند.»^۳
آیت الله آخوند ملامحمد کاظم خراسانی نیز در نامه‌ای به شاه، او را دعوت به حمایت از شرکت اسلامیة می نماید:

«بسم الله الرحمن الرحيم . چه بسیار شایسته است که اعلیحضرت شاهنشاه اسلامیان پناه خلدالله ملکه، بذل مراحم ملوکانه در مشیت این شرکت اسلامیة که خشنودی حضرت امام عصر - ارواح العالمین له الفداء - و ترویج ملت بیضا و تقویت دولت عظمی و اسباب آسایش عموم عباد و ترقیات عامه قاطبین بلاد محروسه ایران است، خواهند فرمود. خود آن وجود اقدس به شخصه الشخیص عز نصره در لبس البسه

سواد دست خط آیت الله العظمی حاجی میرزا حسین نجل حاجی میرزا خلیل مقیم نجف

«بسم الله الرحمن الرحيم
تعاونوا على البر والتقوى فان الله مع الذين اتقوا والذين هم محسنون.
فعلى هذا بسیار شایسته است که عموم رؤسای ملت و دولت در ترویج این شرکت خیریه اسلامیة بذل جهد نمایند، البته بسیار کار به موقع است. الراجی غفر ربه الجلیل نجل المرحوم میرزا خلیل (قدس سره).»^۶

سواد دست خط جناب مرحوم آیت الله العظمی شربانی مقیم نجف

«بسم الله الرحمن الرحيم
امری که مصالح دینی و دنیوی و رفاهت حال عموم مسلمین و ایادی ممالک محروسه ایران و زیادتی آبروی ملت اسلامیة و ترقی دولت قاهره علیه در آن باشد، بهتر ازین شرکت نافعة اسلامیة به نظر نمی آید. معلوم است تکلیف متمکنین در ترویج این مقصد و تشویق اهل این مطلب و امداد آنها به مال و جان زیاده از دیگران است. سیما اعلیحضرت اقدس ذات شاهنشاهانه ایدالله تعالی ملکه و سلطانه که منظور نظر مبارک ایشان دائماً آسایش رعیت و آبادی مملکت است. البته اقدام تام و اصدار احکام در انجام این امور عظام و اکرام و انعام در حق متصدعین آنها بلکه تلبس نفس نفیسشان باین البسه که شرکت تشویقات است، خواهند فرمود. زیرا که الناس علی دین ملوکهم والسلام علی اخواننا المؤمنین.
من الاحقر الجانی محمد الغروی الشربانی.»^۷

سواد دست خط آیت الله العظمی ملامحمد حسن مامقانی مقیم نجف

«بسم الله الرحمن الرحيم
بحمدالله تعالی فراهم شدن اسباب تداول

استقبال می‌کنند و طی نامه‌هایی از حاج آقا نورالله تقدیر می‌کنند که ما برای طولانی نشدن مطلب تنها یکی دو سند را در اینجا ذکر می‌کنیم:

سواد تعلیقه آیت الله العظمی آقای حاجی میرزا محمدحسین نوری (ملقب به محدث نوری)

«بسم الله الرحمن الرحيم

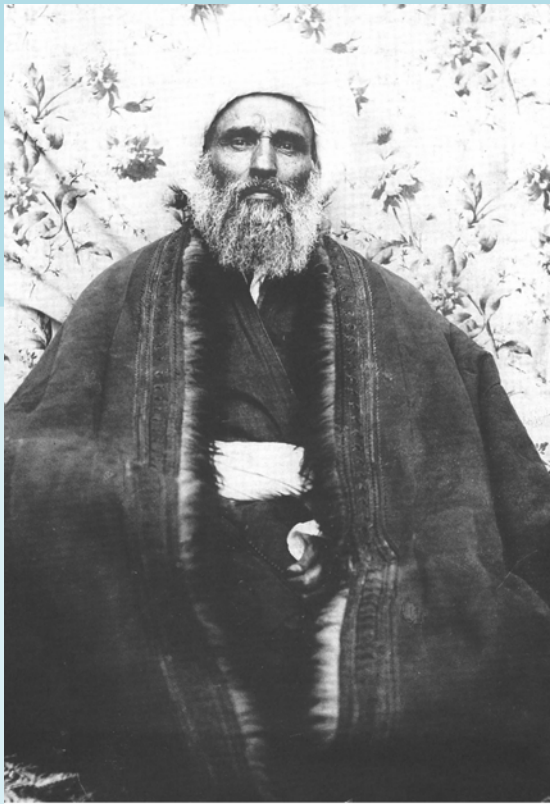
به چه لسان شکر کنیم حضرت ایزد مَنان را که در عصر خود دیدیم جمعی را که حسب سلامتی فطرت و پاکی طینت و غیرت اسلامیة و تعصب مذهبیة درصدد رواج آیین دین و رونق کیش مسلمین برآمده. و در تهیه و تدارک اسباب زندگی از قذات شبهات از جهات عدیده همت گماشته، تا مسلمانان به اعانت حضرت احدیت از مفاصد ظاهریه و باطنیه آن آسوده شوند. علاوه بر مصالح دنیوی که بر ذی شعوری مخفی

نیست، هندوی بت پرست از نظر کردن به مسلمانان بر غذای او چه رسد به مباشرت آن، به دست غذا را نجس و حرام دانسته، به درد جوع راضی و آن را تلف می‌کند. با غیرت اسلامیة کجا رواست که یافتن چنین کسی در تن و به حضور الهی ایستاده. امیدواریم خداوند جلت آلاه قلوب متمکنین از اعانت و نشر و ترویج این امر مهم دین و دنیوی را مایل و راغب نموده که تمام مقدور خود را در انجام و اتمام آن مبذول دارند. و ولی عصر (صلوات الله علیه) را از خود خرسند و مسرور نمایند و خویش را در زمرهٔ خدمه و کارکنان حضرت مقدسش درآورند.

حرره الحسن النوری.»^۱

نامه جناب محدث نوری به حاج آقا نورالله

«از اصفهان» - سواد مکتوبی که جناب مستطاب ... آقای حاجی میرزا محمدحسین

آیت الله محمد کاظم خراسانی

و تسامح در ترویج این مقصد را به هیچ گونه روا نخواهند داشت.

حرره الجانی میرزا فتح الله شیرازی
الاصفهانى المدعو به شریعتمدار»^۲

سواد دست خط آیت الله العظمی ملا عبدالله مازندرانی مقیم نجف

«بسم الله الرحمن الرحيم

اولاً: تورع از شبهات از مستحسنان عقلیه و شرعیه است. ثانیاً: ترویج و همراهی و همدستی و یک جهتی نمودن در رواج این شرکت اسلامیة هر دو مقصد حاصل است. خداوند عالم تائید و مدد و یاری نماید کسانی که به قدرت مالی و لسانی ترویج این شرکت اسلامیة ادا امهاری البریه می‌نمایند.

حرره الاحقر عبدالله الجیلانی المازندرانی»^۳
علمای بسیاری از تأسیس شرکت اسلامیة

منسوجات اسلامیة و سد ابواب حوایج مسلمین از ممالک خارجه از نعم عظیمهٔ این عصر با برکت است. چه قدر شایسته است که عموم مسلمین با کمال شوق و اتحاد کلمه در رواج آن و هجر منسوجات ممالک خارجه که سبب اختلال امور کافه مسلمین شده جد و جهد نموده اسلام را رونقی تازه داده و با اتفاق کلمه اسلامیة مسلمین را آسوده نمایند. رجاء و اتق امنای دول علیه از منافع عمومی دینی و ملکی آن غفلت نداشته باشند. انشاءالله تعالی در تقویت و اعانت در نشر این امر مهم عظیم و اهتمام تام خواهند فرمود.

این سنت سنیه را از فواید عظیمهٔ این عصر خواهند شمرد. والله المستعان و منه التوفیق.

من الاقل محمد حسن المامقانی»^۴

سواد دست خط حضرت شریعتمدار آیت الله العظمی

آقای شریعت مقیم نجف

«بسم الله الرحمن الرحيم

عمارت دیار و آبادی امصار بعد از معدلت سلاطین با اقتدار و امرای فرمانگذار منوط به رواج تجارت است. و رونق ملک و دولت و ترقی صنایع اهل صنعت. نان خود بر سفره مردم خوردن به نعمت خویش منت از دیگری بردن و خانه همسایه سوختن و چراغ اجانب برافروختن و جامه خویش دریدن و کلاه بیگان دوختن نه کار عقلا است. گفته‌اند ملک از خردمندان جمال گیرد و دین از پرهیزکاران کمال پذیرد. پس امری که جامع خردمندی و پرهیزکاری و دارای دیانت و دنیا، دارای کمال ملت و جمال دولت باشد، البته اهتمام در او فریضه همت بزرگان خواهد بود. سیما شاهنشاه جم اقتدار که همیشه منظور انظار معدلت مدارشان ترویج ملت و آسایش رعیت و آبادی مملکت است. معلوم است تساهل

هیأت عدوی ایمان برای حضور در محضر قدس حضرت الهی و اظهار عبودیت و احتیاج و استدعای انجام حوایج محلی و به جهت اجابت و دعا و دفع مکاره و بلا، جای امیدی نخواهد ماند. علمای راسخین از آیه مبارکه «ولا تأکلوا مما لم یذکر اسم الله علیه» استنباط فرمودند که هر غذایی که برای اسم و شهرت و امثال آن مهیا شود، داخل است در این نهی. پس حال پارچه که از ابتدای صنعت تا آنها در دستهای اعدای خداوند و خلفایش صلوات الله علیهم که در آنها است جمعی که دشنام و سخریه به آن ذوات مقدسه گویند و کنند، سیر می‌کند، اثرش چیست و حکمش چه باشد؟ نوع مسلمانان سالها است اثر اجابت در دعای خود نمی‌بینند و در مقام پیدا کردن سبب آن برنیامدند و به رفض عیب آن را در

عام و ظلش مستدام‌الی ظهور مهدی الانام و نصرة الایام علیه وعلی آبائه الغر البرره افضل التحیة والسلام. که بی ریبه و شک از پرتو نظر رأفت و عطفش این قلوب صافی و نفوس سلیمه در مقام اعزاز دین و اصلاح مفسد کلیه عمده امور معاش مؤمنین برآمده و احتیاج این فرقه مهتدی را از غیر ملت خود برداشته. چه با آن احتیاج که سبب کلی است برای مخالطت و معاشرت مسالمت و موافقت بلکه مؤادت و مشابعت از رسوم دین و آیین مسلمین و علایم ایمان جز اسمی به دست نخواهد آمد. زیرا که محبت صنفی با مودت عدویشان جمع نشود. و مشابعت قومی با میانیت دیگران میسر نگردد. بلکه به مرور ایام حب آن طایفه در قلب راسخ و بغض این در قلب مستقر و جوارح مستور در منسوج اغیار. با چنین قلب ویران و

نوری حجت‌الاسلام مدظله از نجف اشرف به جناب مستطاب... آقای حاجی شیخ نورالله مدظله در اصفهان درخصوص تأسیس شرکت مقدس اسلامی مرقوم داشته‌اند ارسال نموده تا در روزنامه ملی درج نمایند و خاطر مشترکین عظام را مسرور و مشعوف سازید.
(بسم الله الرحمن الرحیم)

به عرض می‌رساند مدتی است عازم که در مقام مزاحمت برآمده، محض تشکر این نعمت جلیله شرکت اسلامی که از برکات وجود آن آقایان عظام و حفاظ شریعت سیدالانام علیه و آله الاف الصلوة والسلام، ادام الله تعالی علاهم و همّت ارباب غیرت و متعصبین در ملت اسلام نصرهم الله تعالی بحمدالله تعالی والممنة منعقد و برقرار شده. رجاء واثق و امید صادق که اساسش متقن و استوانش محکم و سقفش رفیع و نفعش

دعا و از آن ناقل به دیگری منتقل شوند و ندانستند که اول شروط اجابت پاکیزگی مطعوم و ملبوس است. و هرچه در آنها مذاقه کنند، اثرش را در آنجا مشاهده نمایند.

با دست خبیث آلوده به اقسام معاصی و ملوث به انواع قذارات و زبان پلیدی مثل آن توقع پاکیزگی از ملبوس بافته او داشتن، عین سفاهت و به مجرد طهارت و حیلت ظاهر قناعت کردن تمام خسارت است، بیچاره‌ها گاهی در مقام تجربه برنیامدند و قدمی به آن وادی نگذاشتند تا ببینند با ایشان چه می‌کنند.

تشبث به آیین مشرکین وقتی برای فکر این مطالب واضح نگذاشته، چه رسد به عمل به آن. حال چگونه باید شکر نمود آنانی را که در مقام نصرت مؤمنین و شکست رونق اعدای دین برآمدند. به تجارت رابحة نافع حضرت باری عزّ اسمه و خلفایش (علیهم السلام) را از خود خوشنود نمودند؛ و به فیض نعمت جلیله (برجوت تجارة لن تبور) خود را محفوظ ساختند؛ و عبادالله را از تلوث به اقدار ملحدین پاک نمودند؛ و اموالشان را از صرف در مصارف بیهوده نگاهداشتند.

زهی تجارت که در سلک عبادت منتظم و عجب عبادت که مفاسد دینیه و دنیویة عباد به آن منعدم «بالبیتنی کنت معهم فافوز فوزاً عظیماً» مرجوز عنایات غیبیة الهیه و معظمین شعائرالله علیه که توفیق استقامت و ثبات و سعی و اجتهاد را از این معظمین شعائرالله سلب نفرماید. و از دیدن بعض نامالایمات و مشاهده پاره‌ای خسارات تجانی با ماطله و مسامحه را در اهتمام در انجام و اتمام و تکمیل این خدمت جمیله جایز ندانند. و از ثناء جمیل در ملاء اعلا و ثواب جزیل در دار عقبی خود را بی‌حظ و نصیب ننمایند. اگرچه از استماع جدّ تمام جناب ربیبس حوزه خدمت دین مبیین و شرع متین بلغهم الله تعالی امانیهم و جعل فی دیوان انظار ولیه اءاقاصیهم و

اوانیهم باب این احتمال مسدود و رجاء بلوغ این مقصد به اعلی درجه کمال واثق. و البته تمامت اعضای این مجلس شریف و ارکان این محفل منیف و ارباب صنایع و حرف و اعوان اقامه و نشر و رواج این تجارت خویش را خدمه این دانسته، با شوق و رغبت و کوشش و همت و عزم و استقامت، بلکه باز جای درک مثبت و قصد قربت به کار خود مشغول و به عمل خود مبتهج و مسرور. انشاءالله الرحمن، به انواع نعم غیرمتناهیة حضرت باری جات الامة در دنیا و آخرت محفوظ و مفتخر خواهند بود. اگر از برداشتن پس خاشاکی از راه مسلمانان از گناه سالهای پدر در گذرند، پس خوشحال آنانکه این همه کثافت را از بدن مسلمانان برمی‌دارند. اللهم وال من والاهم و عاد من عاداهم و انصر من نصرهم و اخذل من خذلهم و اعنهم و ایدهم و ادفع عنهم شر الفاسقین و کید الملحدین و بغی الظالمین بمحمد و آله صلوات الله علیهم اجمعین.

من العبد حسین النوری فی المشهد الشریف فی ۶ ذی القعدة سنة ۱۳۱۷هـ

در اینجا مناسب است ما بقی اعلامیه‌ها و مکتوبات علما را در حمایت از این جهاد اقتصادی را نقل نماییم:

سواد آیت‌الله العظمی آقای صدر اصفهانی
بسم الله الرحمن الرحیم
بر کافة مسلمین لازم است که قدر نعمت بزرگ تأسیس شرکت خیریه اسلامیة را که همانا خداوند اقدس جلت آله به برکت عنایت خاصه امام عصر (عجل الله تعالی فرجه) به اهل اسلام عنایت فرموده، بدانند. و فواید کلیه و نتایج خیریه که از استقرار و استدامة آن عاید دولت و ملت و دنیا و دین خواهد گردید، ملتفت شوند. و بدقت ملاحظه نمایند. تا به حکم فطرت اصلیه خود ادای شکر این موهبت بزرگ را علی الدوام فریضة ذمة خود شمارند. و البته در نظر انور اعلیحضرت همایونی شاهنشاه اسلام پناه - شیدالله ارکان

مکتوب بندگان مستطاب شریعتمدار ملاذ الانام مروج الاحکام آقا شیخ محمد علی ثقة الاسلام مسجدشاهی اصفهانی مدظله العالی

«انشاءالله تعالی جناب مستطاب زبده الفضا و الفخام علام فهتام مؤید الاسلام زید فضله توفیقه موفق به توفیقات الهیه و تأییدات سبحانیة بوده باشند. در این ایام از ملاحظه جبل‌المتین که مشتمل بود بر مواعظ و نصایح و ترغیب اهل اسلام در دینداری و حفظ ناموس شریعت و قواعد ملت و تشویق اهل اسلام در صنایع داخله و تربیت ارباب صنایع و سایر

مطالب که هر یک دلیل بود بر کمال دیانت و غیرت آن جناب کمال مسرت حاصل آمد. و به این واسطه کمال خلوص و عقیدت به آن جناب حاصل آمده. محض تشکر این چند کلمه عرض شد. و مخصوصاً به دعای خیر آن جناب را سرّاً و جهراً فراموش نخواهیم کرد. و ذکر خیر آن جناب در هر مجلسی مذکور و همه کس آن جناب را به دعای خیر یاد می‌کنید. اسأل الله ان یوفقکم و مؤیدکم والسلام علیکم اقل خدام الشریعة حاجی شیخ محمد علی بن محمدباقر» (. جبل‌المتین، ۳ صفر ۱۳۱۷، صفحه اول.)

تعلیقه بندگان حضرت مستطاب سیدالعلماء العالمین حجت‌الاسلام والمسلمین حاجی آقا میرزا هاشم امام جمعه اصفهان الملقب بسلطان العلماء بحمدالله از اثر نفس سرکار هم خوب شده است و امر منسوجات رونق گرفته است. و انشاءالله به اندک زمان ترقیات کامل حاصل خواهد شد. و منافع و فواید محسوس و مشهود خواهد گردید. عجاله چون عباهای نازک را در اصفهان خیلی خوب می‌بافند و امتیاز دارد یک طاقه عبا نازک اصفهانی خدمت سرکار فرستادم که ملاحظه فرمایند. اهتمام و سعی و کوشش داعی هدر نرفته و غمخواری و دلسوزی سرکار بی حاصل و بی فایده نبوده است. انشاءالله گرفته داعی را هیچوقت از خاطر فراموش نفرمایند (جبل‌المتین، سال ششم، ۱۳۱۷.)

هاشم الحسنی الحسینی»

سواد سرکار حجت‌الاسلام والمسلمین آیت‌الله آقای آقا میرزا محمدهاشم چارسویی مدظله العالی «جناب مستطاب عمده‌الاعظم و زبده الافاهم مجمع المحاسن و المکارم آقای ادیب‌التجار دام

عمره و عزه معروض میدارد که انشاءالله وجود عالی مقرون به ابتهاج ذات با برکات بوده و می‌باشد. غرض از مزاحمت اینکه مضمون بلاغت مشحون «هل جزاء الاحسان الا الاحسان» مطابق با عقل قاطع می‌باشد. بلکه تشکر از آن را هم اظهار نمودن مستحسنه می‌باشد که بناء عقلا بر حسن آن متحقق شده. لهذا اظهار تشکر از اینکه جناب عالی در مقام ترویج نوعی و شخصی از اهل علم در مقام التفات بوده‌اید، نسبت به داعی «شکرالله تعالی مسایکم الجمیله» مخصوصاً آنچه که سرکار فیض مدار مجمع المعارف والحقایق معدن الرموز واسرار والدقایق مؤید الاسلام والایمان حامی الملة والدوله جناب آقای مدیر جبل‌المتین ایدالله سبحانه بحق ولی الله الاعظم جبل‌الله المتین اظهار داشته بودید در احوال حقیر و عارضه‌ای که در مزاج وقوع یافته بود و بحمدالله تعالی با حسن وجه رفع شد. و الحمدالله علی هذه النعمة العظمی و الموهبة الكبرى و ثبت نمودن آن بزرگوار شرح حال در جریده فریده حمیده به نظر رسید، چندان موجب امتنان از جناب ایشان شده که زبان و بیان از تحریر و تقریر آن عاجز آمده. خداوند عالم عزّشأنه چنین وجودتی را در وسیله حفظ همّت دولت در کنف حمایت و ظل عنایت خود مستدام فرماید. و وجود شریف را هم که صرف همه را در ترویج شرع انور فرموده‌اید عمر مؤید و عیش مؤید عطا فرماید. ثانیاً مزاحمت می‌شود که در آنچه اهتمام در آن از عقلا و اعیان ملت ظاهر شده و امر شرکت اسلامی در امور حرف و صنایع چندان تشکر حاصل شده که حصر ندارد. خداوند عالم عزّشأنه ناشر این امر عظیم را در اطراف آفاق محفوظ فرماید که در تأیید قواعد اسلامیّه مؤید اسلامند که (الاسماء تنزلهُ من السماء) و وجود شریف را هم که ادیب لیبیب و جناب فخرالتجار والافاخم حاجی محمدحسین کازرانی را هم که در این امر اقدام بلیغ نموده‌اند خیر دارین

عطا فرماید.

والحمدلله والسلام خیر ختام» (. روزنامه جبل‌المتین، سال هفتم، شماره سوم، ص ۳۱.)

مکتوب حضرت مستطاب حجت‌الاسلام سرکار حاجی میرزا حسین حاجی میرزا خلیل «به بندگان شریعت مدار آقای عمادالاسلام (حاج آقا نورالله نجفی) دامت برکاته

من باب شرکت اسلامیّه عرض می‌شود. همواره از حضرت باری تعالی دوام و از دید تأیید جناب مستطاب عالی را در ترویج دین مبین و ارشاد مسلمین مستدعی است و از دعا فراموش نمی‌نمایند. در این اوقات که اقدامات کافی و اهتمامات وافیه علما و صلحای اصفهان در تشویق ارباب صنایع و ترویج ملبوس و مایحتاج که به نسبت مسلمین به عمل می‌آید، که فی الواقع خدمتی است به ملت و اهل آن و تقویتی است از دولت و اتباع آن فوق العاده مشعوف و مسرور گردید، و حمد و شکر نمود. امیدوارم قسمی شود که اهل ایران به هیچ وجه من‌الوجه محتاج به آوردن و طلبیدن اجناس خارجه نشوند. بلکه این ماکول و ملبوس پاک طاهر سبب اجابت دعوات و عوارف و قبولی طاعات شود. لامحاله اثر قهری دارد. خود احقر هم قاصد و عازم حتی المقدور به غیر از اجناس معمولی ایران استعمال نمی‌نمایم. مترقب انتشار هرگونه مصنوعات در بلاد داخله و خارجه، خصوص در این صفحات هم معلوم است بقدری که می‌توانید در این عمل خیر عظیم فروگذار نفرموده، در مکان اجابت التماس دعا دارد. زیاده زحمت ندارد.»

همچنین در روزنامه جبل‌المتین، استفتائاتی از مراجع در زمینه شرکت اسلامیّه به شکل سؤال و جواب درج نموده که قسمتی از آن را مرور می‌کنیم:

قابل توجه اسلام خواهان و وطن شناسان

ایران از نمرهٔ دهم:

تتمهٔ استفتایی که از حضرات علمای عراق کثیرالذکر آمده، به ترتیب حروف تهجی سؤال و جواب را ذیلاً می‌نگاریم:

(س): حجت‌الاسلام امام‌الله ایام افاضاتک چه می‌فرمایند در این مسأله شرعیه که متکلف با تمکن به استعمال امتعهٔ مصنوعه به بلاد مسلمین که ابدأً شبههٔ نجاست و عدم تزکیه و غیر مأکولیت در آن نیست بدون عسر و حرج، آیا در این صورت مساوی است با امتعهٔ مصنوعه در بلاد کفار که همه قسم شبهه در او هست؟ یا اولی و احوط و لازمهٔ دین داری آن است که استعمال نمایند امتعه‌ای که در بلاد مسلمین درست می‌شود؟ مستدعی آنکه در صدر ورقه مرقوم فرمایند و خاتم شریف مزین و مختوم نمایند.

(ج): بسم‌الله الرحمن الرحیم . البته استعمال مصنوعات در بلاد کفر اختلاف احتیاط شدید است. بلکه هرگاه بدانیم از دست کافر درآمده یا در بلد کفری که هیچ مسلمان در او نیست، مصنوعه شده است و احتمال صنعت مسلمان ندهیم خیلی محل اشکال است و جایز نیست. پس طریقهٔ نجات استعمال مصنوعات در بلاد مسلمین است. والله العالم به احکام.

حررهٔ ابوالقاسم الجیلانی

[همچنین]

(س): حجت‌الاسلام امام‌الله ایام افاضتک چه می‌فرمایند در این مسأله شرعیه که متکلف با تمکن به استعمال امتعهٔ مصنوعه در بلاد مسلمین

که ابدأً شبههٔ نجاست و عدم تزکیه و غیر مأکولیت در آنها نیست؟ آیا در این صورت مساوی است با امتعهٔ مصنوعه در بلاد غیرمسلمین که همه قسم شبهه در آنها هست؟ با آنکه اولی و احوط و لازمهٔ تدین استعمال و ترویج نمودن امتعهٔ مصنوعه در بلاد مسلمین است. مستدعی آنکه دو کلمه در صدر عریضه مرقوم و به خاتم شریف مزین و مختوم فرمایند که عندالله ماءجور و مثاب می‌باشند.

(ج): بسم‌الله الرحمن الرحیم . مقتضی فطرهٔ اسلام آن است که رغبت اهالی در امتعهٔ مسلمین و ترویج امتعهٔ آنها باشد نه کفار.

محل مهر علی‌النهانندی عفی‌الله عنه

پانوشته‌ها:

۱. روزنامه کامبرشل انگلیس، چاپ لندن به نقل از روزنامهٔ ثریا، شماره ۴۶.
۲. روزنامهٔ جبل‌المتین، شماره ۱۳، سال ۸، ص ۱۳.
۳. روزنامهٔ جبل‌المتین، شماره ۱۳، سال ۸، ص ۱۳.
۴. روزنامهٔ ثریا، سال دوم، شماره ۱۳، سنه ۱۳۱۷ قمری.
۵. روزنامهٔ ثریا، سال دوم، شماره ۱۳، سنه ۱۳۱۷.
۷. همان.
۸. همان.
۹. همان.
۱۰. روزنامهٔ ثریا، سال دوم، شماره ۱۴.
۱۱. روزنامهٔ ثریا، سال دوم، شماره ۱۴.